

KAPITEL 11

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Teknisk försörjning omfattar alla typer av infrastruktur och behov som rör vatten och avlopp, energiförsörjning, avfallshantering och elektronisk kommunikation.

11.1 Vattenförsörjning

Kommunens verksamhetsområden för vattenförsörjningen (allmänna vattentjänster som även inkluderar avlopp) är idag uppdelad på områdena Hallsberg, Vretstorp, Östansjö, Sköllersta, Pålsboda, Svennevad, Hjortkvarn samt Björnhammar. Hushåll inom verksamhetsområdena är anslutna till det kommunala vattennätet.

Hallsberg, Östansjö, Sköllersta, Pålsboda och Svennevads tätorter försörjs från Blacksta vattenverk söder om Kumla. Kumla kommun är huvudman och det är ett grundvattenverk förstärkt med infiltration av ytvatten från sjön Tisaren. Vattenverket är 2007 tillbyggt med ett förbehandlingssteg för infiltrationsvatten. Verksamhetsområdena i Hjortkvarn och Björnhammar försörjs från vattenverket i Hjortkvarn som är ett kommunalt grundvattenverk. Även vattenverket i Vretstorp är ett kommunalt grundvattenverk som försörjer Vretstorps tätort.

Större icke-kommunala dricksvattenanläggningar finns vid Atria i Sköllersta, Kvarsätter och Långviken vid Tisaren samt vid Boo, öster om Hjortkvarn. Ett säsongsvattenverk finns vid Tisarens camping som nyttjar Tisarens sjövattnet som råvatten.

Inom tätorter med verksamhetsområden finns brandpostnät utlagt. Även på överföringsledningarna mellan tätorterna finns brandposter utlagda. Där kommunalt VA inte finns tillämpas brandsläckning via tankbilar och motorsprutor som försörjs från öppna vattendrag. (Riktlinjer från Neriikes brandkår, grundade på gällande föreskrifter).

Projekt Värna Tisaren startades under 2011 av Hallsberg, Kumla och Askersunds kommuner i samarbete med Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund och Länsstyrelsen i Örebro län för att komma till rätta med problemen med övergödning och miljögifter i Tisaren. Ett utpekat problemområde var alla enskilda avlopp runt Tisaren. Hallsbergs och Askersunds kommun har för avsikt, om erforderliga politiska beslut tas, att etablera en permanent vatten- och avloppsledning i sjön Tisaren som ska försörja bebyggelsen vid sjöns norra strand med dricksvatten och

avloppsvattenbehandling via vatten- och avloppsanläggningar i Åsbro i Askersunds kommun. Etableringen sker i flera steg i ett projekt som drivs gemensamt av de båda kommunerna och samordnas av drift- och serviceförvaltningen vid Hallsbergs kommun.

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Flera kommuner i Örebro län har ytvattentäkter som förser invånarna med dricksvatten. Vid dessa ytvattentäkter är det redan idag, eller riskerar det att bli, problem med vattenkvaliteten. De flesta av kommunerna saknar idag också en reservvattentäkt.

Projektet Vätternvatten har till syfte att utreda möjligheten för kommuner i länet att gemensamt ta dricksvatten från Vättern och, om det visar sig lämpligt, gå vidare med ett vattenuttag. Målet är att uppnå en långsiktig, gemensam och säker helhetslösning för den kommunala vattenförsörjningen. Idag ligger fokus framför allt på alternativet att vatten kan föras via en bergtunnel till kommunerna. Nästa steg i processen är ytterligare undersökningar och en tillståndsansökan.

Idag deltar sex, av länets tolv kommuner, i projektet: Hallsberg, Kumla, Laxå, Lekeberg, Nora och Örebro kommun. Länsstyrelsen i Örebro län samordnar projektet.

Utökade VA-verksamhetsområden kan bli aktuella inom några geografiska områden, t ex Tisarens norra strand, Norrby, Svennevad, Kävesta m fl Arbete med att ta fram en vattenförsörjningsplan har initierats.

11.2 Hushåll med egen brunn

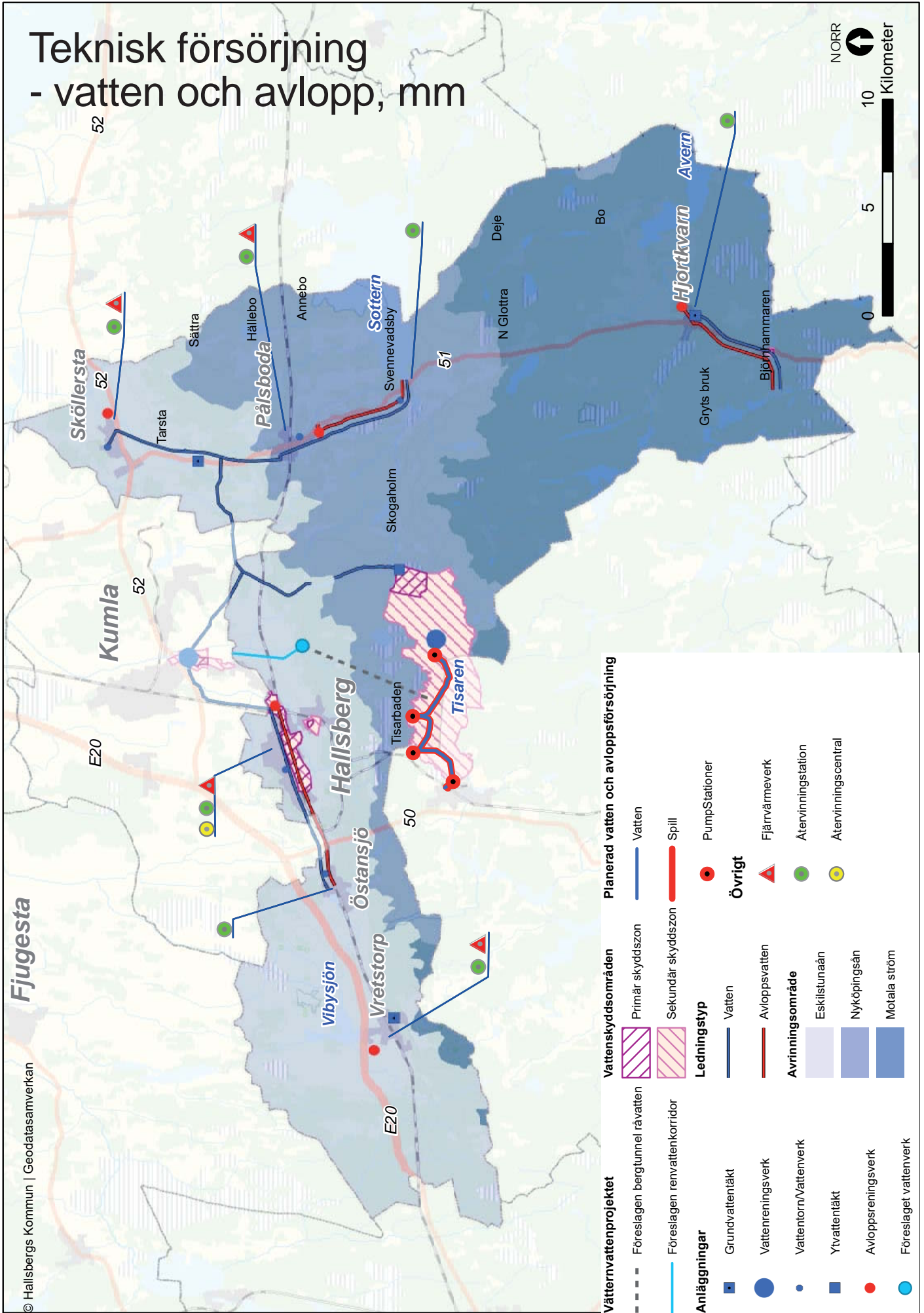
I Hallsberg kommun tar cirka 2 600 hushåll vatten ur egen brunn, så kallade enskilda vattentäkter.

Det finns två områden i kommunen där risk finns för kvalitetsproblem med vattnet, i Tarsta/Åkerby och Högsätter söder om Sköllersta, det är områden med alunskiffer där luktproblem på grund av svavelväte kan uppstå. I alunskifferområden finns också förhöjd risk för radonavgång till dricksvattnet.

11.3 Grundvatten

Grundvattentillgången är relativt god i kommunen. På vissa håll finns dock problem med vattenkvaliteten. Radon,

Teknisk försörjning - vatten och avlopp, mm

järn och mangan kan lokalt medföra en försämrad kvalitet. Skyddsvärda grundvattentillgångar utgörs i övrigt av de rullstensåsar som finns i kommunen. På och omkring dessa bör bebyggelseexploatering ske med största omsorg för att undvika negativ påverkan på grundvattnet. Vid exploatering av eller byggande på grusåsar ska särskilt beaktas grundvattnets betydelse. I Hallsbergs tätort finns områden med höga grundvattennivåer som periodvis måste sänkas genom pumpning för att inte få konsekvenser för befintlig bebyggelse.

Exploatering eller byggande inom vattenskyddsområden ska ske utifrån gällande skyddsbestämmelser för respektive område.

11.4 Spillvatten

Hallsbergs avloppsreningsverk behandlar spillvatten från hushåll och industrier i Hallsberg och Östansjö. Avloppsreningsverket i Hallsberg behandlar vattnet mekaniskt med avskiljning av grovrens, kemiskt med fällning samt biologiskt rening med kvävereduktion. Vidare behandlas avloppsslam från kransverken i slamfasen. Reningsverket tar också emot slam från enskilda anläggningar över hela kommunen. Recipient för det utgående renade vattnet är Ralaån.

Sköllersta avloppsreningsverk behandlar spillvatten från hushåll och industrier i Sköllersta. Avloppsreningsverket i Sköllersta behandlar vattnet mekaniskt med avskiljning av grovrens, biologisk rening med aktiv slamprocess, kemiskt med genomfällning samt slutpolering i sandfilter. Det industriella avloppsvattnet genomgår förbehandling med mekanisk rening, kemisk rening och avskiljning genom flotation för att därefter behandlas i den biologiska reningen. Recipient för det utgående renade vattnet är Sköllerstabäcken.

Pålsboda avloppsreningsverk behandlar spillvatten från hushåll och industrier i Pålsboda och Svennevad. Avloppsreningsverket i Pålsboda behandlar vattnet mekaniskt med avskiljning av grovrens, kemiskt med fällning samt biologiskt rening med aktiv slamprocess. Recipient för det utgående renade vattnet är ett dike som mynnar i Lillsjön och vidare till Svennevadsån.

Hjortkvarn avloppsreningsverk behandlar spillvatten från hushåll i Hjortkvarn och Björnhammar. Avloppsreningsverket i Hjortkvarn behandlar vattnet mekaniskt med avskiljning av grovrens, kemiskt med fällning samt biologiskt rening aktiv slamprocess. Recipient för det utgående

renade vattnet är Hjortkvarnsån.

Vretstorp avloppsreningsverk behandlar spillvatten från hushåll i Vretstorp. Avloppsreningsverket i Vretstorp behandlar vattnet mekaniskt med avskiljning av grovrens, biologiskt rening med aktiv slamprocess, kemiskt med fällning samt via en biodamm ut till recipienten Vibysjön.

Avloppsvattnet transporteras via tryck- eller självfallsledningar till respektive reningsverk.

I Hallsbergs tätort leds dagvatten via ledningsnätet till ett antal våtmarker/dagvattendammar för en biologisk rening av dagvattnet. Våtmarkerna utgör också ett flödesutjämningsystem för dagvatten för att minska riskerna för översvämningar.

Hallsbergs kommun har för avsikt att under 2016 ansöka om nytt tillstånd enligt Miljöbalken för fortsatt drift av Hallsbergs avloppsreningsverk samt avloppsvattnenätet. Syftet är att anpassa verksamheten efter dagens förutsättningar och miljökrav samt utbyggnader i Hallsbergs kommun. Ytterligare hushåll kommer att anslutas varefter ledningsnätet byggs ut.

Avseende Projekt Värna Tisaren och utökning med nya verksamhetsområden för vatten och avlopp, se 11.1.

11.5 Enskilda avlopp

Omkring 2600 fastigheter i kommunen har enskilda avloppsanläggningar. Drygt hälften av dessa enskilda avlopp bedöms ha godkända anläggningar.

Bristfälliga enskilda avlopp bidrar till övergödning av våra sjöar och vattendrag men de medför även risker för att dricksvatten eller badvatten förorenas.

Inventeringsarbete har pågått sedan 2005 där cirka 1800 enskilda avlopp har kontrollerats och en mindre del av dessa åtgärdats. Ungefär en tredjedel av de enskilda avloppen har infiltrationsbädd som ett efterföljande reningssteg efter trekammarbrunn. Det är den mest förekommande lösningen i kommunen av de godkända anläggningarna. För närvarande åtgärdas varje år ungefär 5 % av de bristfälliga enskilda avloppen.

Utökade VA-verksamhetsområden kan bli aktuella inom några geografiska områden, till exempel Tisarens norra strand, Norrby, Svennevad, Kävesta m fl.

11.6 Lokalt omhändertagande av dagvatten

Lokalt omhändertagande av dagvatten, förkortat LOD, är en metod att minska föroreningar från dagvatten genom att infiltrera eller på annat sätt rena vattnet direkt istället för att leda bort det till reningsverk eller till recipient (sjöar eller vattendrag). LOD är önskvärt eftersom det håller mängden ovidkommande vatten till avloppsreningsverk nere samtidigt som det minskar mängden utsläpp i recipienter.

11.7 IT-infrastruktur

Den explosionsartade utvecklingen av informationsteknik, IT, har lett till stora förändringar i hur kommuner arbetar, och utvecklingen visar inga tecken på att avstanna. Det är därför rimligt att anta att IT kommer att ha en ännu större betydelse för hur morgondagens kommun kommer att arbeta.

IT gör att företag och verksamheter inte längre är lika beroende av lokalisering, vilket innebär både faror och möjligheter för en liten kommun som Hallsberg. Risken är att lokala servicefunktioner på sikt läggs ner och centraliseras, men samtidigt kan den nya tekniken innebära större möjligheter för landsbygdsbefolkningen att ta del av samhällets gemensamma resurser och service.

Med en bra fungerande IT-infrastruktur kan många avancerade tjänsteföretag vara framgångsrika oavsett var deras personal befinner sig. Detta gör till exempel attraktiva boendelägen viktigare än var verksamheten är lokaliserad, något som skapar nya möjligheter för mindre kommuner.

En del studier på högskolor, gymnasier och annan vuxenutbildning kan också bedrivas på distans. Allt detta gör att personer som annars skulle tvingas flytta från kommunen har möjlighet att bo kvar.

IT kan också ha positiva effekter på miljön genom ett minskat transportbehov. Tjänsteresor för möten och

foto: Bosse Björk

sammanträden kan delvis ersättas genom användning av den moderna informationstekniken, och möjligheten att beställa varor över Internet gör att vissa inköpsresor kan elimineras. Arbetstagare kan distansarbete i hemmen en eller flera dagar i veckan och därmed minskar antalet transportrörelser vid pendling.

Den inre effektiviteten i den offentliga verksamheten kan förbättras genom att utveckla sätten att leda, styra, producera, administrera och samverka inom enheterna, och IT spelar en viktig roll för detta.

En viktig uppgift är att förbättra näringslivsklimatet och därmed förutsättningar för nyetableringar och för fler jobb i företagen. Den tekniska infrastrukturen inom IT-området är en viktig komponent för etablering av nya företag i kommunen.

Hallsbergs kommun har varit med i en den länsgemensamma utbyggnad av IT som gjordes i början på 2010-talet och bredband är därmed relativt väl utbyggt i kommunen. Samtliga fastighetsägare i tätorterna erbjöds en fiberanslutning. Enligt Post- och telestyrelsens bredbandskartläggning 2014 har 69% av befolkningen i Hallsbergs kommun tillgång till bredband via fiber eller fiber-LAN. Inom ramen för landsbygdsprogrammet tas det fram en länsstrategi med kommunernas prioriterade områden för utbyggnad av fiber på landsbygden. Den kommer att vara ett viktigt instrument för utvecklingen av fiberinfrastrukturen i kommunen.

11.8 Elförsörjning

Avregleringen av elmarknaden har medfört att kommunens medborgare fritt kan välja elleverantör.

Tre energibolag äger och har koncession på elnätet inom Hallsbergs kommun; E.ON, Skyllbergs bruk AB och Ellevio AB. Eldistributören har monopol inom sitt koncessionsområde och är inte valbar för konsumenten.

Hallsbergs kommun genomkorsas även av storkraftnätet innefattande elöverföringsledningar där Svenska kraftnät äger anläggningarna för 220kV och 400 kV. Svenska kraftnät bygger för närvarande en ny 400 kV förbindelse från Östansjö till södra Sverige, den så kallade Sydväst-länken. Elöverföringsledningar för lägre spänning än 220kV ägs och drivs av Vattenfall Eldistribution AB. Hallsbergs kommun har för närvarande tillfredställande elförsörjning men även goda förutsättningar för framtida

förstärkningar i elförsörjningen.

Nationella och regionala elkraftnät samt större ställverk redovisas i kartmaterialet.

Kraftnäten innebär i vissa lägen intressekonflikter mellan utbyggnad av verksamhetsområden och befintliga ledningsstråk. Det kan i vissa fall bli aktuellt att flytta ledningsstråk för att utveckla befintliga och ny verksamhetsområden. Att flytta en kraftledning kan, beroende på hur mycket det nya läget avviker från befintligt, en långprocess som kan ta upp till 3-4 år.

Skyllbergs bruk AB har i Skogaholm två små vattenkraftverk för elproduktion. I Haddebo finns ett minikraftverk.

11.9 Fjärrvärme

E.ON Värme AB har byggt ut ett sammanhängande fjärrvärmenät som knyter samman Örebro, Kumla, Ekokem (tidigare Sakab) och Hallsberg. Företaget levererar värme i Hallsberg till de flesta kommunala anläggningarna och hyreshusen, en del verksamhetsfastigheter och ett fåtal villor.

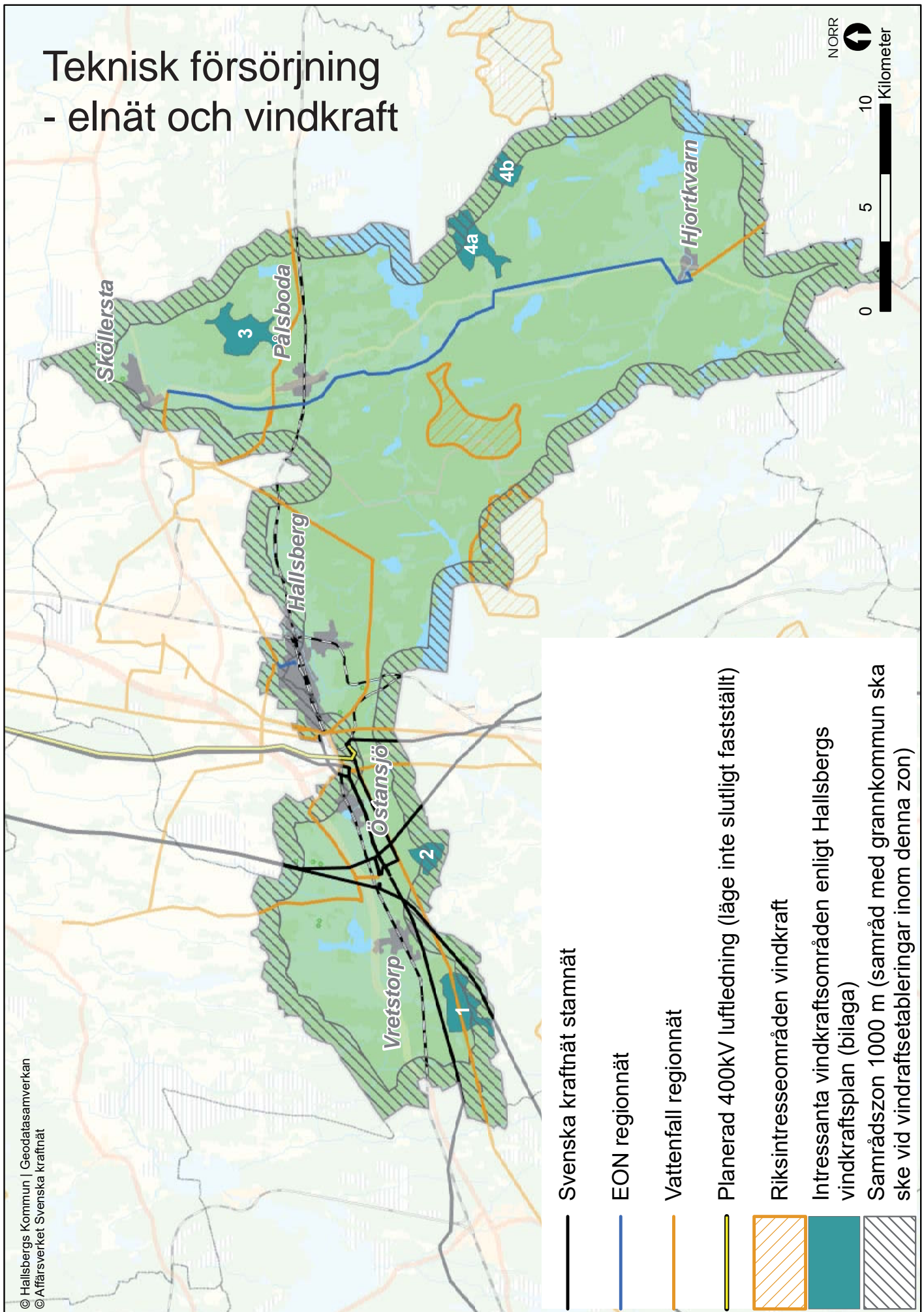
Två lokala fjärrvärmenät har byggts ut i Vretstorp och Pålsboda av Vretstorp Bioenergi AB respektive Pålsboda Bioenergi AB. Dessa utnyttjar biobränsle och levererar värme till verksamhetsfastigheter, hyreshus och villor. Lokala biobränslepannor har installerats i Östansjö och Sköllersta. Anläggningarna försörjer närliggande skolor och avloppsreningsverk med värme.

11.10 Vindkraft

Hallsbergs kommun har tagit fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen gällande vindkraft (TÖP). Detta tematiska tillägg till översiktsplanen syftar till att skapa ett långsiktigt och konsekvent förhållningssätt till vindkraftetableringar i kommunen, för att undvika att behandla varje enskilt ärende för sig utan att vara medveten om vad det sammanvägda resultatet av alla verk kan komma att bli. Alla typer av vindkraftverk behandlas i det tematiska tillägget men framför allt avses stora verk och anläggningar eftersom dessa har en större miljöpåverkan.

I vindkraftplanen har fem områden identifierats som mer intressanta för vindkraft och som samtidigt har få konkurrerande intressen. Två områden söder om Vretstorp, ett område nordost om Pålsboda och två mellan Svenne-

Teknisk försörjning - elnät och vindkraft

vad och Hjortkvarn, längs gränsen mot Örebro kommun. Vindkraftetableringar i en kommun kan behöva väg och/ eller anslutning till elnätet via en annan kommun. Säkerhetsavstånd runt ett kraftverk kan också sträcka sig in i en annan kommun och därmed påverka andra intressen. I vindkraftplanen finns som en konsekvens angivet att samråd ske med berörd grannkommun om etableringar inom 1000 meter från kommungränsen är aktuella.

Fyra av fem ovan angivna områden ligger i nära anslutning till kommungränsen vilket innebär att etableringar här eventuellt inte är lämpliga trots allt. Prövning sker i det enskilda fallet.

Innehållet i gällande TÖP för vindkraft kommer behållas och det kommer nu att utgöra en bilaga till denna översiktsplan.

Efter att vindkraftplanen antagits har staten beslutat om två nya riksintresseområden för vindbruk, varav ett är gemensamt med Askersunds kommun. Samtidigt har de riksintresseområden som gällde fram till 2013 tagits bort. Dessa har därför även tagits bort ur vindkraftbilagan och ersatts med de nya riksintresseområdena.

11.11 Solenergi

System för solenergi kan delas upp i två kategorier. Solfångare som ger varmvatten samt solpaneler som ger el. På grund av kraftigt sjunkande priser de senaste 5 åren har system för solenergi blivit alltmer lönsamt. Detta i kombination med sin enkelhet och att man kan sälja tillbaka sin överskottsenergi till sitt elhandelsbolag har gjort att dess marknadsandelar hela tiden ökar kraftigt. System för solenergi har relativt långa återbetalningstider men ännu längre livslängd varför offentliga verksamheter är lämpliga att gå i bränslet. Med tanke på både ekonomi och miljö inom ramen för ett hållbart samhälle är framförallt solpaneler ett mycket intressant alternativ som energikälla. För att främja utvecklingen bör solpaneler tillåtas även i homogena bebyggelsemiljöer där gestaltningshänsyn också har ett betydande värde.

11.12 Avfallshantering

Avfallshanteringen i Hallsberg bedrivs sedan 1 januari 2015 i Sydnärkes kommunalförbunds regi. Kommunalförbundet har i dagsläget till uppgift att sköta avfalls-

hanteringen för Hallsbergs, Askersunds, Lekebergs och Laxås kommuner. Avfallshanteringen i kommunerna utförs idag blandat, både i egen regi och med hjälp av entreprenörer. I Hallsbergs kommun sker för närvarande insamlingen av hushållsavfall i en osorterad fraktion som körs till förbränning till Ekokem (tidigare Sakab) i Kvarntorp. Energin som alstras i förbränningsprocessen skickas vidare ut på fjärrvärmenätet. Kommunalförbundet har fattat beslut att Hallsbergs kommun ska införa ett insamlingssystem med grön påse och optisk sortering av matavfallet då övriga kommuner i kommunalförbundet redan har detta system.

En ny renhållningsordning för Hallsbergs kommun ska tas fram. Den befintliga avfallsplanen är från 2007 och renhållningsföreskrifterna från 2010. På sikt kommer kommunalförbundet att likrikta avfallsplaner och renhållningsföreskrifter till en gemensam renhållningsordning.

Då det inte finns någon avfallsdeponi i Hallsberg tas icke brännbart avfall för närvarande omhand för deponering vid Atleverken i Örebro eller sorteras vid återvinningscentralen i Kvarntorp.

Kommunens återvinningscentral finns på Lertagsgatan i Hallsberg, men det finns även möjlighet för kommuninvånarna att använda återvinningscentralerna i Askersund, Laxå, Lekeberg och Kvarntorp i Kumla kommun. På återvinningscentralen i Hallsberg finns även ett återbruk där Röda korset och Bra begagnat tar emot föremål för återanvändning. Kommunen har i dagsläget elva återvinningsstationer, fem i Hallsberg, en vardera i Vretstorp, Östansjö, Sköllersta, Pålshöjden, Svennevad och Hjortkvarn. Förpacknings- och tidningsinsamlingen, FTI, är den organisation som förpackningsindustrin skapat för insamling och borttransport av uttjänta förpackningar och som ansvarar för återvinningsstationerna. Det pågår för närvarande utredningar om att ansvaret för förpackningsinsamlingen åter ska bli ett kommunalt ansvar.

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att uppkomsten av avfall förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallsets påverkan på och riskerna för hälsa och miljö minimeras.

Kommunens ställningstaganden/ kommentarer

Kommunen ska säkerställa framtida vattenförsörjning genom att aktivt delta i samarbetet avseende det så kallade Vätternvattenprojektet med andra kommuner i länet, vilket avses förankras i en vattenförsörjningsplan.

På och omkring rullstensåsar bör bebyggelse-exploatering ske med stor omsorg för att undvika negativ påverkan på grundvattnet. Vid exploatering av eller byggande på grusåsar ska särskilt beaktas grundvattnets betydelse.

Exploatering eller byggande inom vattenskyddsområde ska ske utifrån gällande skyddsbestämmelser för respektive område.

Den fysiska planeringen ska där det bedöms lämpligt möjliggöra för utökad användning av metoder för LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

Kommunen ska verka för en minskning av antalet enskilda avlopp i kommunen genom nya eller utvidgade verksamhetsområden för vatten och avlopp där så är möjligt.

Kommunen ska uppmuntra en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenätet. Det är viktigt att möjligheterna och förutsättningarna för utbyggnad av IT-infrastruktur tas i beaktande vid all fysisk planering i kommunen, särskilt för områden menade för bostäder eller kontors- och industrilokaler. En fungerande IT-infrastruktur är avgörande för framtida boende- och verksamhetsutveckling, särskilt på landsbygden.

Vid vindkraftsetableringar inom 1000 meter från kommungränsen ska samråd ske med berörd grannkommun.

Vid vindkraftsetableringar ska säkerhetsavstånd till bostäder, vägar, järnvägar, etc beaktas.

Kommunen ska se positivt på initiativ som syftar

till att utveckla användningen av förnyelsebar energi, till exempel solenergi.

Kommunen ska verka för att minska avfallens mängd och farlighet samt att det avfall som uppstår ska återvinnas på ett så bra sätt som möjligt, både ur ett miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv.

Riktlinjerna i det tematiska tillägget (TÖP:en) för vindkraft ska fortsätta gälla oförändrat men de nya riksintresseområdenas omfattning ska också beaktas.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

Utvidgningen av verksamhetsområden för allmänna vattentjänster, i syfte att minska andelen enskilda avlopp, innebär ökade kostnader för kommunen och/eller VA-kollektivet (de hushåll i kommunen som betalar för vatten och avlopp via fastställd taxa). För den enskilde kan kostnaden på kort sikt bli både högre och lägre jämfört med enskilt avlopp, beroende på de lokala förutsättningarna. På lång sikt torde kostnaderna bli lägre för den enskilde då denne slipper egna driftkostnader och att förnya anläggningen för avsedd funktion.

Miljöbelastningen bedöms över tid alltid bli lägre med kommunalt avlopp jämfört med enskilt.

Att flytta en kraftledning kan, beroende på hur mycket det nya läget avviker från befintligt, bli en lång process som kan ta upp till 3-4 år. Det innebär att etableringar inte kan tillkomma även om kostnaden för flytt är acceptabel.

Vindkraftetableringar enligt vindkraftplan (bilaga till denna översiktsplan) för Hallsbergs kommun kan eventuellt inte komma tillstånd om denna på ett icke acceptabelt sätt påverkar andra intressen som ligger utanför den egna kommunen.